

УДК 336.76(477):340

**Сарахман Оксана Миколаївна**

*кандидат економічних наук,  
доцент кафедри облікових технологій та оподаткування  
Львівський національний університет імені Івана Франка*

**Sarakhman Oksana**

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the  
Department of Accounting Technologies and Taxation  
Ivan Franko National University of Lviv  
ORCID: 0000-0002-8793-592X*

**Шурпенкова Руслана Казимирівна**

*кандидат економічних наук,  
доцент кафедри облікових технологій та оподаткування  
Львівський національний університет імені Івана Франка*

**Shurpenkova Ruslana**

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the  
Department of Accounting Technologies and Taxation  
Ivan Franko National University of Lviv  
ORCID: 0000-0002-8825-2389*

**Хомуляк Тарас Ігорович**

*кандидат економічних наук,  
доцент кафедри облікових технологій та оподаткування  
Львівський національний університет імені Івана Франка*

**Khomulyak Taras**

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the  
Department of Accounting Technologies and Taxation  
Ivan Franko National University of Lviv  
ORCID: 0000-0002-6648-6782*

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ДЕРЖАВНИХ ОБЛІГАЦІЙ  
ВНУТРІШНЬОЇ ПОЗИКИ ПІД ЧАС ВІЙНИ  
CONCEPTUAL BASIS OF ACCOUNTING FOR GOVERNMENT  
BONDS OF DOMESTIC LOAN DURING THE WAR**

***Анотація.** Вступ. Облігації внутрішньої державної позики (ОВДП) під час війни набули значної ролі у фінансуванні державного бюджету. Проте облік цих облігацій в умовах воєнного стану потребує особливої уваги, оскільки впливає на фінансову звітність компаній та держави. ОВДП вже давно перестали бути екзотичним активом і набули популярності як серед фінансових компаній, так і серед звичайних компаній і випускаються з 2001 року, а в період повномасштабної війни їх випуск та обіг активізувався шляхом ще й військових ОВДП. Під час війни ОВДП стали для нашої країни надійною опорою у підтримці фінансової системи і навколо них об'єдналися українські громадяни, бізнес та банки, та зробили цей фінансовий інструмент другим за обсягом джерелом фінансування держбюджету після міжнародної допомоги і велика кількість компаній мають їх у своєму портфелі.*

*Обіг ОВДП в Україні є важливою складовою фінансової системи країни і вони виступають як інструмент з наповнення фінансових ресурсів для державного бюджету та забезпечення стабільності фінансової системи. Дослідження бухгалтерського обліку державних ОВДП в Україні є актуальним завданням, оскільки воно сприяє забезпеченню фінансової стабільності країни та раціональному використанню державних ресурсів. Аналіз та обговорення цих завдань допоможе краще зрозуміти роль бухгалтерського обліку ОВДП в Україні, а також знайти способи оптимізації цього процесу для покращення фінансової стабільності країни.*

*Мета. Метою дослідження є оцінка відповідності принципів та правил обліку ОВДП національним і міжнародним стандартам бухгалтерського обліку та розробка рекомендацій щодо підвищення*

ефективності управління ОВДП для зміцнення фінансової стабільності державного бюджету.

*Матеріали і методи.* Матеріалами дослідження є нормативно-правова база, яка регулює облік ОВДП та фінансові інструменти під час воєнного стану, а також наукові праці вітчизняних авторів, які проводять дослідження у сфері бухгалтерського обліку фінансових інструментів, зокрема облігацій внутрішньої державної позики, з акцентом на ризики та оцінку вартості цих активів в умовах економічної нестабільності.

У процесі дослідження використано такі наукові методи: теоретичного узагальнення та групування (для характеристики елементів облікового процесу та функцій бухгалтерського обліку стосовно ОВДП як об'єкта обліку, а також визначення класифікації та оцінки облігацій для цілей бухгалтерського та управлінського обліку); формалізації, аналізу та синтезу (для розробки схеми облікової інформації щодо державних облігацій у фінансово-господарській діяльності в умовах воєнного стану); логічного узагальнення результатів (для формулювання висновків та рекомендацій щодо вдосконалення облікових процедур ОВДП).

*Результати.* У статті досліджуються ОВДП та їхнє значення для економіки України під час воєнного стану, а також особливості їх бухгалтерського обліку. ОВДП є важливим інструментом державного фінансування, особливо в умовах економічної нестабільності. Вони дозволяють уряду залучати кошти для покриття дефіциту бюджету, зокрема на оборону та соціальні потреби.

Правильний облік цих фінансових інструментів є критично важливим для управління державним боргом і забезпечення прозорості фінансової інформації. Стаття аналізує облік ОВДП відповідно до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, зокрема МСФЗ 9 «Фінансові інструменти», розглядаючи класифікацію, оцінку та управління ризиками знецінення облігацій. Особлива увага приділяється класифікації ОВДП для

утримання чи продажу, що впливає на їх відображення у фінансовій звітності.

Автори зосереджують увагу на ризиках знецінення облігацій, що є особливо актуальним у період війни через нестабільність фінансових ринків. На основі аналізу запропоновані практичні рекомендації щодо вдосконалення обліку ОВДП, включаючи оптимізацію облікових процесів, оцінку ризиків та вдосконалення переоцінки облігацій відповідно до ринкових умов. Запропоновані заходи сприятимуть підвищенню прозорості обліку, стабільності управління державним боргом і довіри інвесторів в умовах воєнного часу.

*Перспективи.* У подальших наукових дослідженнях пропонується зосередити увагу на оцінці ефективності ОВДП у фінансуванні економіки під час війни, вдосконаленні методів оцінки ризиків знецінення, адаптації міжнародних стандартів обліку до воєнних умов, аналізі впливу ОВДП на стабільність державного боргу та розробці рекомендацій для підвищення прозорості обліку й довіри інвесторів.

**Ключові слова:** Облігації внутрішньої державної позики, бухгалтерський облік, МСФЗ 9, фінансові інструменти, знецінення облігацій, державний борг, управління ризиками, фінансова звітність, воєнний стан.

**Summary.** *Introduction.* Domestic state loan bonds (OVDP) during the war acquired a significant role in financing the state budget. However, the accounting of these bonds in the conditions of martial law requires special attention, as it affects the financial reporting of companies and the state. Government bonds have long ceased to be an exotic asset and have gained popularity both among financial companies and ordinary companies and have been issued since 2001, and during the period of full-scale war, their issuance and circulation became more active through military bonds. During the war, OVDPs became a reliable support for our country in supporting the financial system, and Ukrainian citizens, businesses

and banks united around them, and made this financial instrument the second largest source of funding for the state budget after international aid, and a large number of companies have them in their portfolios.

Accounting of OVDP in Ukraine is an important component of the country's financial system and they act as a tool for attracting financial resources for the state budget and ensuring the stability of the financial system. The study of the accounting of state OVDPs in Ukraine is an urgent task, as it contributes to ensuring the financial stability of the country and the rational use of state resources. Analysis and discussion of these tasks will help to better understand the role of OVDP accounting in Ukraine, as well as to find ways to optimize this process to improve the financial stability of the country.

*Purpose.* The purpose of the study is to assess the compliance of the principles and rules of accounting of OVDP with national and international accounting standards and to develop recommendations for increasing the efficiency of OVDP management in order to strengthen the financial stability of the state budget.

*Materials and methods.* The materials of the research are the legal framework that regulates the accounting of OVDP and financial instruments during martial law, as well as scientific works of domestic authors who conduct research in the field of accounting of financial instruments, in particular bonds of the domestic state loan, with an emphasis on risks and cost estimation of these assets in conditions of economic instability.

The following scientific methods were used in the research process: theoretical generalization and grouping (to characterize the elements of the accounting process and functions of accounting in relation to OVDP as an object of accounting, as well as to determine the classification and evaluation of bonds for the purposes of accounting and management accounting); formalization, analysis and synthesis (for the development of a scheme of accounting information regarding government bonds in financial and economic activity under martial



law); logical summarization of results (for formulating conclusions and recommendations on improving accounting procedures of OVDP).

*Results.* The article examines OVDP and their significance for the economy of Ukraine during martial law, as well as the peculiarities of their accounting. OVDP is an important instrument of state financing, especially in conditions of economic instability. They allow the government to raise funds to cover budget deficits, particularly for defense and social needs.

Correct accounting of these financial instruments is critical for public debt management and ensuring transparency of financial information. The article analyzes the accounting of government bonds in accordance with international accounting standards, in particular IFRS 9 "Financial instruments", considering the classification, assessment and management of bond devaluation risks. Special attention is paid to the classification of OVDP for holding or sale, which affects their reflection in financial statements.

The authors focus attention on the risks of devaluation of bonds, which is especially relevant in the period of war due to the instability of financial markets. Based on the analysis, practical recommendations are proposed for improving the accounting of OVDP, including optimization of accounting processes, risk assessment and improvement of revaluation of bonds in accordance with market conditions. The proposed measures will contribute to increasing accounting transparency, stability of public debt management and investor confidence in wartime conditions.

*Discussion.* In further research, it is proposed to focus attention on evaluating the effectiveness of government bonds in financing the economy during wartime, improving methods for assessing depreciation risks, adapting international accounting standards to wartime conditions, analyzing the impact of government bonds on the stability of public debt, and developing recommendations for increasing accounting transparency and investor confidence.

**Key words:** *domestic government loan bonds, accounting, IFRS 9, financial instruments, bond depreciation, public debt, risk management, financial reporting, martial law.*

**Постановка проблеми.** В умовах війни облік державних облігацій внутрішньої позики (ОВДП) набуває особливого значення як інструмент державного фінансування. У цей складний період уряди змушені активно використовувати ОВДП для покриття дефіциту бюджету, зокрема на оборонні витрати та соціальні потреби. Однак війна створює додаткові ризики для фінансових ринків, що впливає на оцінку та класифікацію цих облігацій.

Незважаючи на важливість ОВДП для стабілізації економіки в умовах війни, існують суттєві труднощі в їх обліку, зокрема в контексті оцінки ризиків знецінення, застосування міжнародних стандартів обліку, а також необхідності адаптації облікових процесів до нових реалій. Особливу увагу потребує класифікація ОВДП, що залежить від їх подальшого використання (утримання чи продаж) та впливу на фінансову звітність.

Таким чином, проблема полягає в необхідності розробки нових підходів до обліку ОВДП в умовах війни, що враховують нестабільність фінансових ринків, ризики знецінення та забезпечують прозорість управління державним боргом.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Теоретичні та практичні аспекти ринку облігацій і ОВДП, зокрема в контексті бухгалтерського обліку ОВДП, є предметом досліджень вітчизняних науковців. Так, С. В. Дерев'янка [1] зосереджується на особливостях обліку ОВДП в умовах нестабільності, підкреслюючи важливість управління цими інструментами в кризові періоди. Колектив авторів М. О. Житар, В. С., Белін та О. Г. Оліщук [2] звертають увагу на активізацію ринку ОВДП і його економічний вплив, хоч і не роблять акцент на детальному обліку. І. О. Ковальчук [3] аналізує вплив військових конфліктів на ринок державних цінних паперів,

розглядаючи специфіку обліку під час війни. Ю. М. Кузьменко та Л. В. Павленко [4] вивчають адаптацію обліку ОВДП до нових реалій, зокрема, зміни в практиці обліку. Автор О. М. Литвиненко [5] вбачає в державних облігаціях інструмент стабілізації фінансової системи, приділяючи увагу аспектам їх обліку в умовах війни. В. В. Мельник [6] підкреслює значення обліку державних цінних паперів у воєнний час для підтримки фінансової стабільності. Роль бухгалтерського обліку ОВДП під час війни та ризики для фінансового сектора досліджують О. В. Міщенко та І. В. Таран [7]. Т. П. Назаренко [8] акцентує увагу на макроекономічній стабільності, що забезпечується обліком ОВДП, автор С. О. Ніколаєнком [9] розглядає виклики, з якими стикається бухгалтерія під час війни. Д. С. Овчаренко та І. О. Левченко [10] фокусуються на теоретичних та практичних аспектах обліку в умовах війни, зокрема на інтерпретації облікових змін. Інші дослідники вивчають аспекти облігу державних облігацій в умовах економічних трансформацій, зокрема, Сейсебаєва Н. та Фоменко С. [15], хоч основна увага у них зосереджена на економічному впливі. Олена Харламова [16] докладно аналізує ОВДП за МСФЗ та ПСБО, висвітлюючи всі сценарії обліку цих інструментів. Л. С. Федевич та М. В. Ливдар [17] вважають облігації інвестиційним інструментом, що підтримує економіку, з акцентом на питаннях бухгалтерського обліку. Дослідження питань обліку ОВДП та їх інформаційного забезпечення потребують глибокої наукової оцінки та є актуальними.

**Метою статті** є дослідження і оцінка відповідності принципів та правил обліку ОВДП національним і міжнародним стандартам бухгалтерського обліку та розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності управління ОВДП для зміцнення фінансової стабільності державного бюджету.

**Матеріали і методи.** Матеріалами дослідження є нормативно-правова база, яка регулює облік ОВДП та фінансові інструменти під час воєнного стану, а також наукові праці вітчизняних авторів, які проводять дослідження



у сфері бухгалтерського обліку фінансових інструментів, зокрема ОВДП, з акцентом на ризики та оцінку вартості цих активів в умовах економічної нестабільності.

У процесі дослідження використано такі наукові методи: теоретичного узагальнення та групування (для характеристики елементів облікового процесу та функцій бухгалтерського обліку стосовно ОВДП як об'єкта обліку, а також визначення класифікації та оцінки облігацій для цілей бухгалтерського та управлінського обліку); формалізації, аналізу та синтезу (для розробки схеми облікової інформації щодо державних облігацій у фінансово-господарській діяльності в умовах воєнного стану); логічного узагальнення результатів (для формулювання висновків та рекомендацій щодо вдосконалення облікових процедур ОВДП).

**Виклад основного матеріалу.** Облігації внутрішньої державної позики (ОВДП) є важливим інструментом управління державним боргом України, а їхній правильний облік відіграє ключову роль у забезпеченні прозорості державних фінансів [1]. Оскільки ОВДП належать до фінансових інструментів, їх облік в Україні регулюється специфічними стандартами, зокрема МСФЗ 9 «Фінансові інструменти». Основною метою цього стандарту є встановлення чітких правил для класифікації, оцінки та обліку фінансових активів і зобов'язань, що сприяє підвищенню достовірності фінансової звітності.

Активи, які утримуються до погашення, включають ОВДП, які підприємство має намір і можливість зберігати до дати погашення. Основним джерелом прибутку від таких облігацій є регулярні відсоткові виплати та погашення номінальної вартості [2]. Торговельні активи, зокрема ОВДП, купуються для короткострокового продажу та оцінюються за справедливою вартістю, де зміни відображаються у прибутках або збитках.

Оцінка ОВДП за справедливою вартістю з урахуванням змін у капіталі застосовується переважно для торговельних ОВДП. Зміни ринкової вартості облігацій відображаються безпосередньо в капіталі (іншому сукупному

доході). Оцінка ОВДП за амортизованою вартістю використовується для ОВДП, що утримуються до погашення, а їхня вартість амортизується протягом строку дії, враховуючи нараховані відсотки [12].

Якщо є об'єктивні ознаки того, що облігації не будуть погашені в повному обсязі (наприклад, у разі фінансових проблем у держави-емітента), підприємство повинно визнати втрати від знецінення, що здійснюється через створення резерву на можливі втрати, який відображається у прибутках або збитках. Наприклад, підприємство придбало ОВДП за 1 млн гривень, але через економічну нестабільність ринкова вартість ОВДП знизилася до 900 тис. гривень. Ці зміни у обліку варто відображати таким чином:

Дт 975 «Уцінка необоротних активів і фінансових інвестицій»

Кт 143 «Інвестиції непов'язаним сторонам» – якщо ОДП середньострокова або довгострокова

Кт 352 «Інші поточні фінансові інвестиції» – якщо ОВДП короткострокова

Зазначимо, що конкретний порядок обліку та відображення в бухгалтерському обліку може залежати від внутрішніх стандартів підприємства і конкретної ситуації на ринку.

Дисконтування грошових потоків – це приведення майбутніх грошових надходжень до їхньої теперішньої вартості [6]. На нашу думку, для довгострокових ОВДП особливо важливо розглядати фактор часу, тому що вартість грошей змінюється з часом. Розглянемо довгострокову ОВДП з номінальною вартістю 1 млн гривень і терміном дії 5 років. Якщо очікувана відсоткова ставка становить 5%, то приведена вартість ОВДП на момент придбання буде менше номінальної вартості і для розрахунку використаємо формулу приведеної вартості:

$$PV = FV / (1+r)^n,$$

де, PV – приведена вартість, FV - майбутнє значення (1 млн гривень),  
r - відсоткова ставка (0,05), n - кількість періодів (5 років).

За даною формулою приведена вартість ОВДП становить приблизно 783,53 тис. гривень.

Справедлива вартість ОВДП – це вартість, за якою можна продати цінні папери або виконати зобов'язання в умовах звичайного ринкового середовища. Її рівень залежить від поточної ринкової ставки відсотка та може змінюватися залежно від змін ринкових умов [8].

Якщо ринкова відсоткова ставка збільшується після придбання ОВДП, їх справедлива вартість, як правило, знижується, тому що фіксований відсоток, який вони виплачують, стає менш привабливим [15].

Припустимо, підприємство придбало ОВДП за відсотковою ставкою 5%, пізніше ринкова відсоткова ставка зростає до 6% і це означає, що нові інвестори можуть отримувати більший дохід від інших інструментів, і, як результат, справедлива вартість наявних ОВДП знижується.

Для адекватного відображення цього на балансі підприємства потрібно переоцінити ОВДП за новою ринковою ставкою і врахувати відповідні корегувальні записи (Табл.1).

Вважаємо, кожен із цих методів має свої переваги та відмінності, і вибір конкретного методу залежить від фінансових цілей та потреб організації.

Таблиця 1

### Методи обліку та оцінки ОВДП в бухгалтерському обліку

| Назва                                                                | Характеристика                                                                                                                                           | Приклад                                                                                                                                              |
|----------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <i>Метод амортизованої вартості</i>                                  | Відображення ОВДП за їхньою вартістю на момент придбання, коригованою на суму амортизації протягом строку їх дії.                                        | Якщо ОВДП були придбані за ціною, що відрізняється від їх номінальної вартості, різниця між цими сумами амортизується протягом строку дії облігацій. |
| <i>Метод справедливої вартості через звіт про прибутки та збитки</i> | ОВДП переоцінюються на кожну дату звітування за їх справедливою вартістю, і зміни в справедливій вартості відображаються в звіті про прибутки та збитки. | Якщо справедлива вартість ОВДП зросла на 10 тис. гривень протягом року, ця сума відображається як прибуток в звіті про прибутки та збитки.           |

|                                                               |                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                      |
|---------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <i>Метод справедливої вартості через інші загальні доходи</i> | ОВДП переоцінюються на кожну дату звітування за їх справедливою вартістю, але зміни в справедливій вартості відображаються не в звіті про прибутки та збитки, а в інших загальних доходах | Якщо справедлива вартість ОВДП зросла на 10 тис. гривень протягом року, ця сума відображається у розділі «Інші загальні доходи» в капіталі.                                          |
| <i>Використання ефективної відсоткової ставки</i>             | При використанні методу амортизованої вартості, ефективна відсоткова ставка використовується для дисконтування майбутніх грошових потоків до презентної вартості.                         | Якщо ОВДП були придбані за ціною вище номіналу (з премією), ефективна відсоткова ставка буде використовуватися для розрахунку амортизації цієї премії протягом строку дії облігацій. |

Джерело: узагальнено авторами на основі [14]

У таблиці 2 представлено основний процес обліку ОВДП, що дозволяє систематизувати інформацію про бухгалтерські операції, пов'язані з облігаціями внутрішньої державної позики. Такий підхід сприяє кращому розумінню правил та стандартів обліку, полегшує аналіз руху фінансових інструментів і дозволяє забезпечити точність та прозорість відображення операцій в облікових документах.

Таблиця 2

### Правила та стандарти бухгалтерського обліку ОВДП в Україні

| Зміст операції                        | Дебет                                                                             | Кредит                                                                            | Пояснення                                                 |
|---------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------|
| <i>Придбання ОВДП</i>                 | 143 «Інвестиції непов'язаним сторонам»<br>352 «Інші поточні фінансові інвестиції» | 377 «Розрахунки з іншими дебіторами»                                              | Оприбуткування ОВДП                                       |
| <i>Визнання доходів від процентів</i> | 373 «Розрахунки за нарахованими доходами»                                         | 732 «Відсотки одержані»                                                           | Нарахування процентів за ОВДП                             |
| <i>Продаж ОВДП</i>                    | 377 «Розрахунки з іншими дебіторами»                                              | 741 «Дохід від реалізації фінансових інвестицій»                                  | Визнання доходу від реалізації ОВДП                       |
| <i>Списання собівартості ОВДП</i>     | 971 «Собівартість реалізованих фінансових інвестицій»                             | 143 «Інвестиції непов'язаним сторонам»<br>352 «Інші поточні фінансові інвестиції» | Списання собівартості фінансових інструментів при продажі |

|               |                                                                                   |                                                                                   |                                                           |
|---------------|-----------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------|
| Дооцінка ОВДП | 143 «Інвестиції непов'язаним сторонам»<br>352 «Інші поточні фінансові інвестиції» | 746 «Інші доходи»                                                                 | Переоцінка ОВДП на дату балансу при зростанні їх вартості |
| Уцінка ОВДП   | 975 «Уцінка необоротних активів і фінансових інвестицій»                          | 143 «Інвестиції непов'язаним сторонам»<br>352 «Інші поточні фінансові інвестиції» | Переоцінка ОВДП на дату балансу при зменшенні їх вартості |

Джерело: розроблено авторами

На конкретному прикладі розглянемо основні аспекти обліку ОВДП. Станом на 30 листопада 2023 року АТ КБ «ПриватБанк» пропонував клієнтам можливість придбання військових облігацій у гривні, що є актуальним фінансовим інструментом в умовах підтримки держави та економіки в період воєнного стану. Детальний перелік таких облігацій наведено в таблиці 3.

Таблиця 3

**Перелік військових облігацій у гривні, доступних для придбання через АТ КБ «ПриватБанк»**

| Код ISIN     | Дата погашення | Ціна за шт.  | Дохідність купівлі | Вид дохідності |
|--------------|----------------|--------------|--------------------|----------------|
| UA4000224380 | 14.02.2024     | 1 033.50 UAH | 14.50%             | SIM            |
| UA4000229116 | 24.02.2027     | 1 064.44 UAH | 19.00%             | YTM            |

Джерело: узагальнено авторами на основі [11]

Якщо ми оберемо облігації з датою погашення 24 лютого 2027 року та мінімальним пакетом у 47 штук, то отримаємо таку інформацію (табл. 4) :  
 прибуток =  $78041.15 \text{ UAH} - (50028.68 \text{ UAH} + 3350 \text{ UAH}) = 24662.47 \text{ UAH}$   
 Тобто, 30 листопада 2023 року компанія може придбати 47 облігацій по 1 064,44 гривні за штуку. Комісія банку за депозитарні послуги становитиме 3 350 гривень, а 24 лютого 2027 року компанія отримає погашення в розмірі 78 041,15 гривні (Табл. 4).

Таблиця 4

### Розрахунок прибутку

| Калькулятор                                     |                      |
|-------------------------------------------------|----------------------|
| Введіть кількість                               |                      |
| 47                                              |                      |
| Мінімальна кількість купівлі 47 штук            |                      |
| Дохідність інвестиції<br>(з урахуванням витрат) |                      |
| <b>15.22%</b>                                   |                      |
| Сума купівлі                                    | <b>50 028.68 UAH</b> |
| Витрати                                         | 3 350 UAH            |
| Надходження                                     | 78 041.15 UAH        |
| Очікуваний дохід                                | 24 662.47 UAH        |

Джерело: узагальнено авторами на основі [11]

У випадку, коли є намір продати облігації до дати погашення, обирається облік за справедливою вартістю з відображенням результатів переоцінки в прибутках чи збитках. Якщо розглядається можливість як утримання облігацій до їхнього погашення, так і їхнього продажу до дати погашення, то використовується облік за справедливою вартістю з відображенням результатів переоцінки в іншому сукупному доході [5].

Зміни ринкової вартості ОВДП можуть впливати на бухгалтерський облік підприємства через фактори, такі як макроекономічні умови, інфляція та монетарна політика. Якщо ОВДП обліковуються за справедливою вартістю, зміни їх ринкової вартості відображаються в звіті про фінансові результати: зростання вартості веде до доходу, зменшення – до збитків через власний капітал.

Коливання в ринковій вартості ОВДП можуть мати різний вплив на бухгалтерський облік, в залежності від методу обліку, який вибрано для конкретних облігацій. Вважаємо, що підприємствам необхідно ретельно вибирати стратегію обліку та регулярно перевіряти актуальність оцінки своїх інвестиційних портфелів.



**Висновки і перспективи подальших досліджень.** ОВДП є ключовим джерелом фінансування бюджету України, тому важливо забезпечити чіткий, зрозумілий та прозорий їх бухгалтерський облік.

Для вдосконалення обліку ОВДП в Україні пропонується забезпечити повний облік усіх операцій, включаючи випуск, розміщення, погашення, відсотки та інші доходи, що дозволить отримувати достовірну інформацію про державний борг і уникати помилок, які можуть викривляти дані щодо його обсягів.

Необхідно впровадити єдину методологію обліку із використанням однакових стандартів усіма учасниками ринку, що забезпечить порівнянність фінансових звітів та зрозумілість для інвесторів, враховуючи специфіку ОВДП.

Автоматизація облікових процесів спростить та пришвидшить облік, підвищивши його ефективність. Також важливо вести облік за міжнародними стандартами, що сприятиме підвищенню якості фінансової звітності та її відповідності міжнародним практикам.

Реалізація цих підходів допоможе покращити якість обліку ОВДП, підвищити прозорість управління державним боргом і зробити звітність більш зрозумілою для інвесторів.

У подальших наукових дослідженнях пропонується зосередити увагу на оцінці ефективності ОВДП у фінансуванні економіки під час війни, вдосконаленні методів оцінки ризиків знецінення, адаптації міжнародних стандартів обліку до воєнних умов, аналізі впливу ОВДП на стабільність державного боргу та розробці рекомендацій для підвищення прозорості обліку й довіри інвесторів.

## **Література**

1. Дерев'янка С. В. Особливості бухгалтерського обліку облігацій внутрішньої державної позики в умовах економічної нестабільності. *Економіка і управління*. 2021. 12(4). С. 88-94.

2. Житар М.О., Белін В.С., Оліщук О.Г. Активізація ринку облігацій внутрішньої державної позики як інструменти впливу на економіку України. *Економіка та держава*. 2020. № 12. С. 67-71.
3. Ковальчук І. О. Вплив військових конфліктів на ринок державних цінних паперів: питання бухгалтерського обліку. *Науковий вісник НУ "Львівська політехніка"*. 2021. 21(3). С. 99-105.
4. Кузьменко Ю. М., Павленко, Л. В. Адаптація обліку облігацій внутрішньої державної позики до нових економічних реалій під час війни. *Фінансовий менеджмент*. 2022. 33(1). С. 55-60. doi: <https://doi.org/10.32782/fm.2022.33-1.55>.
5. Литвиненко О. М. Облік державних облігацій як інструмент стабілізації фінансової системи України під час війни. *Бухгалтерський облік та аудит в умовах кризи*. 2023. 11(2). С. 68-74.
6. Мельник В. В. Проблеми обліку державних цінних паперів в умовах воєнного часу: теоретичний та практичний аспекти. *Фінансово-економічний огляд*. 2022. 29(5). С. 117-122.
7. Міщенко, О. В., Таран, І. В. Облік ОВДП під час війни: ризики та можливості для фінансового сектору України. *Журнал економічних досліджень*. 2022. 16(3). С. 105-112. doi: <https://doi.org/10.31521/jed.2022.16-3.105>.
8. Назаренко Т. П. Аналіз обліку ОВДП в умовах воєнного часу та його вплив на макроекономічну стабільність. *Міжнародний журнал фінансових досліджень*. 2022. 18(6), С. 80-85.
9. Ніколаєнко С. О. Вплив війни на облік державних облігацій в Україні: нові виклики для бухгалтерії. *Фінансова політика та управління*. 2022. 19(4). С. 72-78.
10. Овчаренко Д. С., Левченко, І. О. (2023). Облік ОВДП в умовах війни: теоретичні аспекти та практичні рішення. *Журнал державних фінансів*. 2023. 10 (2). С. 55-60.

11. Облігації внутрішньої державної позики України. URL: <https://privatbank.ua/ovdp> (дата звернення: 12.11.2024).

12. Озерова О. Облігації внутрішньої державної позики (ОВДП) в бухобліку. URL: <https://gb.expertus.com.ua/recommendations/13092> (дата звернення: 10.10.2024).

13. Практика застосування МСФЗ. URL: [https://ibuhgalter.net/storage/web/source/1/MSFZ\\_5\\_2022\\_1.pdf](https://ibuhgalter.net/storage/web/source/1/MSFZ_5_2022_1.pdf) (дата звернення: 12.10.2024)

14. Придбання та продаж ОВДП: облік і звітність. URL: <https://news.dtki.ua/accounting/individual-transactions/88287-pridbannia-ta-prodaz-ovdp-oblik-i-zvitnist> (дата звернення: 14.11.2024).

15. Сейсебаєва Н., Фоменко. С. Дослідження сучасного обігу державних облігацій як основного інструмента інвестування в період економічних трансформацій. 2023. doi: <https://doi.org/10.32782/dees.2-10>.

16. Харламова О. Облігації внутрішньої державної позики України (ОВДП): всі сценарії обліку за МСФЗ та ПСБО. Київ, 2023. URL: [https://amsfo.com.ua/wp-content/uploads/2024/09/prohrama-audytory-OVDP\\_Kharlamova\\_3-hod.pdf](https://amsfo.com.ua/wp-content/uploads/2024/09/prohrama-audytory-OVDP_Kharlamova_3-hod.pdf) (дата звернення: 08.10.2024)

17. Федевич Л. С., Ливдар М. В. Облігації внутрішньої державної позики як інструмент для інвестицій та підтримки економіки України. *Modern Economics*. 2022. № 35. С. 136-140. doi: [https://doi.org/10.31521/modecon.V35\(2022\)-21](https://doi.org/10.31521/modecon.V35(2022)-21).

## References

1. Derevianko, S. V. (2021). Features of accounting for domestic government bonds in conditions of economic instability. *Economics and Management*, 12(4), 88-94 [in Ukrainian].

2. Zhytar, M. O., Bielin, V. S., & Olishchuk, O. H. (2020). Activating the domestic government bond market as a tool for influencing Ukraine's economy. *Economy and State*, 12, 67-71 [in Ukrainian].

3. Kovalchuk, I. O. (2021). The impact of military conflicts on the government securities market: Accounting issues. *Scientific Bulletin of NU "Lviv Polytechnic"*, 21(3), 99-105 [in Ukrainian].
4. Kuzmenko, Yu. M., & Pavlenko, L. V. (2022). Adaptation of accounting for domestic government bonds to new economic realities during wartime. *Financial Management*, 33(1), 55-60. DOI: <https://doi.org/10.32782/fm.2022.33-1.55> [in Ukrainian].
5. Lytvynenko, O. M. (2023). Accounting for government bonds as a tool to stabilize Ukraine's financial system during the war. *Accounting and Auditing in Crisis Conditions*, 11(2), 68-74 [in Ukrainian].
6. Melnyk, V. V. (2022). Problems of accounting for government securities in wartime: Theoretical and practical aspects. *Financial and Economic Review*, 29(5), 117-122 [in Ukrainian].
7. Mishchenko, O. V., & Taran, I. V. (2022). Accounting for domestic government bonds during wartime: Risks and opportunities for Ukraine's financial sector. *Journal of Economic Research*, 16(3), 105-112. doi: <https://doi.org/10.31521/jed.2022.16-3.105> [in Ukrainian].
8. Nazarenko, T. P. (2022). Analysis of accounting for domestic government bonds during wartime and its impact on macroeconomic stability. *International Journal of Financial Research*, 18(6), 80-85 [in Ukrainian].
9. Nikolaienko, S. O. (2022). The impact of war on the accounting of government bonds in Ukraine: New challenges for accounting. *Financial Policy and Management*, 19(4), 72-78 [in Ukrainian].
10. Ovcharenko, D. S., & Levchenko, I. O. (2023). Accounting for domestic government bonds during wartime: Theoretical aspects and practical solutions. *Journal of Public Finance*, 10(2), 55-60 [in Ukrainian].
11. Domestic Government Bonds of Ukraine. Retrieved from <https://privatbank.ua/ovdp> [in Ukrainian].

12. Ozerova, O. (2024). Domestic government bonds (OVDP) in accounting. Retrieved from <https://gb.expertus.com.ua/recommendations/13092> [in Ukrainian].

13. Practice of IFRS application. Retrieved from [https://ibuhgalter.net/storage/web/source/1/MSFZ\\_5\\_2022\\_1.pdf](https://ibuhgalter.net/storage/web/source/1/MSFZ_5_2022_1.pdf) [in Ukrainian].

14. Purchase and sale of domestic government bonds: Accounting and reporting. Retrieved from <https://news.dtki.ua/accounting/individual-transactions/88287-pridbannia-ta-prodaz-ovdp-oblik-i-zvitnist> [in Ukrainian].

15. Seysebaeva, N., & Fomenko, S. (2023). Research on the modern circulation of government bonds as the main investment tool during economic transformations. doi: <https://doi.org/10.32782/dees.2-10> [in Ukrainian].

16. Kharlamova, O. (2024). Domestic government bonds of Ukraine (OVDP): All accounting scenarios under IFRS and NAS. Retrieved from [https://amsfo.com.ua/wp-content/uploads/2024/09/prohrama-audytory-OVDP\\_Kharlamova\\_3-hod.pdf](https://amsfo.com.ua/wp-content/uploads/2024/09/prohrama-audytory-OVDP_Kharlamova_3-hod.pdf) [in Ukrainian].

17. Fedevych, L. S., & Lydar, M. V. (2022). Domestic government bonds as a tool for investment and support of Ukraine's economy. *Modern Economics*, 35, 136-140. doi: [https://doi.org/10.31521/modecon.V35\(2022\)-21](https://doi.org/10.31521/modecon.V35(2022)-21) [in Ukrainian].